

بسم الله تعالى

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۱/۲۹

شماره سیلور: ۰۰۵۸۰۹۰۹۹۸۰۹۷۰

شماره کلاسه: ۳۵۵۰۰۷۶

پیوست: دارد

فود هشائمه

دیوان عدالت اداری

مدیریت محترم کل دبیرخانه شورای نگهبان

با سلام

به پیوست، دادنامه شماره دادنامه

۱۳۹۸/۱۱/۰۸ مورخ ۰۱۳۱۰۶

صادره از هیات عمومی دیوان عدالت اداری جهت اطلاع و اقدام مقتضی ارسال می شود.

یوسف

مدیر دفتر هیات عمومی

دیوان عدالت اداری

دبرخانه شورای نگهبان
۹۸/۱۱/۱۴۱۸

شماره ثبت:

۱۲/۱۱/۹۸

کد پژوهندگان:

تاریخ ثبت:

ساعت ورود:

فَلَا تَتَبَعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا

دادنامه هیات عمومی

پیوست:

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۱/۸

دادنامه: ۹۸۰۹۹۷۰۹۰۵۸۱۳۱۰۶

شماره پرونده: ۹۷۰۹۹۸۰۹۰۵۸۰۰۱۶۴

کلاسه پرونده: ۹۷۰۳۵۵

بسم الله الرحمن الرحيم

تاریخ دادنامه: ۱۳۹۸/۱۱/۸
شماره پرونده: ۹۷۰۳۵۵

مرجع رسیدگی: هیأت عمومی دیوان عدالت اداری

شاکی: آقای علی خاکدامن

موضوع شکایت و خواسته: ابطال بند ۴۰۲ بخششامه شماره ۴۰۲ معاون عملیات ترافیک پلیس راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران

گردش کار: شاکی به موجب درخواستی ابطال بند ۴۰۲ بخششامه شماره ۴۰۲ معاون عملیات ترافیک پلیس راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران را خواستار شده و در جهت تبیین خواسته اعلام کرده است که:

۱- طرف شکایت قادر صلاحیت اتخاذ تصمیم و ابلاغ آن بوده است به نحوی که موضوع مصوبه مربوط به آین نامه راهنمایی و رانندگی می باشد که اختیار و تجویز وضع و تفسیر آن با واضح آن می باشد که با توجه به بند ۱۸ ماده ۱۸ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، صرفاً در صلاحیت هیأت وزیران می باشد و اعلام نظر و تفسیر سایر مراجع در این خصوص قادر وجاheet قانونی است. به عبارت دیگر وضع شده قانون، اختیار وضع قانون ندارد.

۲- بر اساس اصل ۱۳۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، اختیار وضع آین نامه های اجرایی در اختیار هیأت وزیران و بعض وزیران دارای صلاحیت در موضوعات تقویض شده و مشروط به عدم تعارض با متن و روح قوانین می باشد و از آنجا که موضوع بخششامه مربوط به آین نامه راهنمایی و رانندگی می باشد، مرجع موضوع شکایات قادر صلاحیت قانونی در این خصوص می باشد.

۳- بر اساس قاعده « قبح عقاب بلا بیان» جهت اعمال مجازات، اطلاع و ابلاغ موضوع قبل از اعمال مجازات ضروری است که بخششامه مورد اشاره صرفاً به عنوان بخششامه به فرماندهان انتظامی و پلیس راه و راهور استانها ابلاغ شده است، لذا اعمال مجازات به استناد آن برای اشخاص، مخالف نص صریح احکام شارع مقدس و قانون می باشد.

۴- جهت وجاheet قانونی تصمیمات و دستورات، بررسی و نظارت آن توسط مقام صلاحیتدار ضروری است که این مهم در اصول ۹۴ و ۱۳۸ قانون اساسی به روشنی آمده است و حتی در صورت انتساب آین نامه راهنمایی و رانندگی به بخششامه موصوف بر اساس اصل ۱۳۸ قانون اساسی پس از تایید توسط رئیس جمهور، کسب نظر ریاست مجلس شورای اسلامی مبنی بر عدم مخالفت مصوبه با قوانین، ضروری است.

۵- بر اساس اصل « قانونی بودن جرم و مجازات» و جهت تحقق عنصر قانونی جرم، موضوع جرم و مجازات آن در قانون باید تعریف شده باشد، لذا با عنایت به عدم اطلاق قانون و حتی تصویب نامه به بخششامه موضوع شکایت، استناد به آن در محکم قضایی قادر وجاheet قانونی می باشد (توضیح آینکه در حال حاضر در تصادفات رانندگی در محدوده خطوط ویژه، موضوع به کارشناسی ارجاع گردیده و کارشناسان تصادفات که غالباً از نیروهای شاغل یا بازنیسته نیروی انتظامی می باشند، به استناد بخششامه موضوع شکایت، نسبت به صدور نظر کارشناسی که مستند رأی محکم قضایی می گردد، می نایند که این موضوع در تعارض با روح قوانین مبنی بر ایجاد عدالت در جامعه می باشد.

۶- بخششامه موضوع شکایت در تعارض روشن با متن و روح قانون می باشد به نحوی که در ماده ۲۱ رسیدگی به تخلفات رانندگی، اختیار جرائم وضع جرمیه های رانندگی به هیأت وزیران داده شده است که ایشان نیز در حیطه و صلاحیت تقویضی قانونگذار نموده اند که بند ۲۹ جرائم مورد اشاره مربوط به عبور وسایل نقلیه غیر مجاز از خطوط ویژه می باشد که بر همین اساس عوامل راهنمایی و رانندگی نسبت به اعمال قانون و جرمیه عبور وسایل نقلیه از خطوط ویژه می نایند.

۷- بخششامه موضوع شکایت در تعارض روشن با متن و روح قانون می باشد به نحوی که در ماده ۲۰ قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی، تخلف عبور از خطوط ویژه را برای کلیه وسایل نقلیه غیر مجاز و حتی موتور سیکلت تسریح نموده است و با توجه به اصاله الظهور در قواید اصولی و شارع مقدس به عنوان یکی از مبانی قوانین نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، انتساب معانی و تفاسیر خلاف قانون مورد اشاره از جمله بخششامه مورد اشاره قادر اعتبار می باشد.

۸- با عنایت به اطلاق معنای ممنوع بودن ترد از خطوط ویژه نتایج آثار عبور از منطقه ممنوعه (موضوع بند ۸۹ ماده ۱ آین نامه راهنمایی و رانندگی به آن ضروری است و با توجه به روشن و صریح بودن و عدم قرینه مخالف با آن در متن قانون، نمی توان تقریری برخلاف مقصود قانونگذار نمود و اعتبار تقریر به شرح بخششامه موضوع شکایت به دلیل اصلات عدم التقریر، از نظر فقهی قادر اعتبار می باشد. مضافاً آینکه موضوع نمودن وسایل نقلیه مجاز به حرکت از خطوط ویژه علاوه بر اتوبوس، تاکسی و وسایل امدادی و خدمات ویژه، به معنی تخصیص اکثر بر عام بوده و قادر وجاهت شرعی می باشد.

۹- بخششامه موضوع شکایت در تعارض روشن با متن و روح قانون می باشد به نحوی که در بند ۴۹ ماده ۱ آین نامه راهنمایی و رانندگی، خط ویژه به روشنی تعریف گردیده (که دارای تعریف یکسان به منطقه ممنوعه- ورود ممنوع- به شرح بند ۸۹ همان آین نامه می باشد) و با توجه به تخصیص آن به وسایل نقلیه مجاز (به نحوی که در ورودی مسیرهای ورودی، منحصر به اتوبوس، تاکسی و وسایل امدادی و خدمات ویژه، محدود و مشخص گردیده است) مضافاً آینکه طرف شکایت نیز در متن

فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَى أَنْ تَغْدِلُوا

دادنامه هیات عمومی

بیو بیتہ

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۱/۰۸

شماره ۵، سال ۱۶۴، پیاپی ۰، ۰۸۱، ۹۹۷، ۹۷

98-99V-8-A1W1 6-10-10

١٠٣ | دادنامه:

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۱/۰۸

لیڈریپرس

بخشنامه موضوع شکایت (بند ۴۰۲) نیز به آن اذعان نموده است: «هرگاه وسیله نقلیه‌ای که عبورش از خط ویژه مجاز نبوده در جهت موافق عبور در خطوط ویژه تردد ننماید با توجه به اینکه مسیرش مجاز می‌باشد به هنگام برخوردن با وسیله نقلیه‌ای که خطوط ویژه را قطع نموده مشمول مزایای مواد ۱۳۸ و ۱۴۲ آین نامه راهور خواهد

برای اینجا می‌باشد که مفهوم نخواهد داشت، در حالی که اصول حاکم بر قوانین، الزام آور بودن و دارای ضمانت اجرایی برای آنها می‌باشد.

تددیهای سریع و اضطراری مفهومی تحوّل داشت، در حالتی که بین ارسال سامانه برخوبی از این مکانیزم برخوردار نبود. این مکانیزم این را ممکن نمود که مسیر ویژه در بند ۴۰۲-۱۱-۱ به شناسه موضع شکایات، دارای تفاوت‌های متعدد و تیجناً متازل می‌باشد از جمله اطلاق مجاز و غیر مجاز به وسائل نقلیه تردد کننده در مسیر ویژه در بند ۴۰۲-۹ (مشروط در بند ۹ دادخواست) همچنین بند ۴۰۳ که تردد وسائل نقلیه غیر امدادی از مسیر ویژه را مشروط به اخذ مجوز نموده، تفاوت بند ۳ با بند ۴۰۲ و ... که تیجناً به قواعد حقوقی و فقهی از جمله عدم اعتبار مفهوم شرط در صورت انتقام موضع حکم، فاقد اعتبار و استناد می‌باشد. لذا با عنایت به موارد تقدیمی تفااضی ابطال بخششانه شماره ۱۳۹۴۶، ۲۴-۱۳۰۵، ۴۶۸-۴۴۵، ۵۰۴-۴۴۰ معاونت عملیات ترافیک پلیس راهور ناجا و اجرای کامل قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی و آیین نامه راهنمایی و رانندگی از

محضر آن مقام را استدعا می نمایم."

اداره کل امور هیأت عمومی و هیأتهای تخصصی دیوان عدالت اداری شده اعلام کرده است که:
"با احترام در خصوص اختواره رفع نقص پرونده شماره ۱۶۴ به اینجانب ابلاغ گردیده است حسب دستور آن ۱۳۹۷/۰۱/۹۷/۰۹۸۰۰۵۸۰۰۱ که در تاریخ ۱۳۹۷/۰۳/۹ به اینجا انتقال یافته است"

مقام موارد تکمیلی زیر تقدیم می گردد:

بند ۱- ابطال بند ۴۰۲ بخشنامه موضوع شکایت مورد استدعا می باشد: «۴۰۲- هرگاه وسیله نقلیه ای که عبورس از خط ویژه سبزه بیرون در بهترین شرایط برقرار را قطع نموده مشمول مزایای مواد ویژه تردد نماید با توجه به اینکه مسیرش مجاز می باشد به هنگام برخورد با وسیله نقلیه ای که خطوط ویژه را قطع نموده مشمول مزایای مواد ۱۳۸ و ۱۴۲ آینه نامه راهور خواهد بود و رعایت حق تقدم عبورش به مانند سایر وسائل نقلیه مجاز ضروری است.»

بند ۲- همان گونه که در بندهای ۳ و ۷ درخواست تقدیمی معروض گردیده مخالفت شرع بودن بخشنامه با قواعد فقهی «فتح عکاب بدیلین» و متعجبین «استاد سهروردی» بیان شده است.

نکلیف در جامعه نماید، نمی پاسد.
بر اساس قاعده فقهی «اصاله الظہور» در قواعد اصولی و شارع مقدس به عنوان یکی از مبانی قوانین نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران انتساب معانی و تفاسیر خلاف قانون مورد اشاره، فاقد وجاهت می باشد که در خصوص موضوع شکایت تعریف روشن و بدون ابهام و نیازمند قرینه درخصوص «خط ویژه» در بند ۴۹ ماده ۱ آین نامه راهنمایی و رانندگی به عمل آمده است که این مهم در بند ۱ بخششame موضوع شکایت نیز تصریح گردیده است، لذا اطلاق معانی مغایر با ظاهر حکم، فاقد وجاهت شرعاً است.

مزید استحضار با عنایت به ارتباط و موضوعیت محدود آین نامه راهنمایی و رانندگی با قواعد فقهی و شرعی و عمدتاً برگرفته از قوانین سایر کشورها، غالب ایرادات وارد در بخششانه مورد اشاره خصوصاً بند مورد درخواست (بند ۴۰۲) ایرادات ماهوی و صوری مورد اشاره در قوانین حقوق اداری از جمله سلسله مراتب قوانین- شرایط صحیح

بجزیه تصمیمات اداری- مقامات صلاحتیدار در وضع قوانین و آین نامه ها می باشد که با توجه به تقدیم در درخواست اولیه از ذکر آنها اجتناب می گردد.

۴۲- هرگاه وسیله نقلیه‌ای که عبورش از خط ویژه مجاز نبوده در خطوط ویژه ترد نماید با توجه به اینکه مسیرش مجاز می‌باشد به هنگام برخورد با وسیله نقلیه‌ای که خطوط ویژه را قطع نموده، مشمول مزایای مواد ۱۳۸ و ۱۴۲ آیین نامه راهور خواهد بود و رعایت حق تقدیم عبورش به مانند سایر وسایل نقلیه مجاز ضروری است.»

در پاسخ به شکایت مذکور، رئیس اداره حقوقی پلیس راهور ناجا به موجب لایحه شماره ۱۶۵ ارجاع شد و در تاریخ ۱۱ شهریور ۱۳۹۷ مرسوم شد.

۲- مستفاد از ماده ۲ قانون رسیدگی فوری به خسارات ناشی از تصادفات مصوب ۱۳۴۵ و ماده ۱۷ قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی مصوب ۱۳۸۹ مرجع صالح برای رسیدگی به تصادفات رانندگی کارشناسان پلیس راهنمایی و رانندگی و همچنین پلیس راه بوده و نظر افسران کارشناس تصادفات اولیه در حکم نظر کارشناس رسمی م باشد.

۳- مستند به موارد یاد شده در بندهای ۱ و ۲ همین لایحه هدایت ستادی در قالب وظایف پلیس راهنمایی و رانندگی جزو صلاحیتهای سلسله مراتب فرماندهی درجه ۵ محسوب می گردد و مرجع صدور بخشنامه صالح به ابلاغ آن بوده است.

فَلَا تَبْيَغُوا الْهَوَى أَنْ تُعَذَّلُوا

دادنامه هیات عمومی

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۱/۰۸
پیوست:

کلاسه پرونده: ۹۷۰۰۳۵۵
شماره پرونده: ۹۷۰۹۹۸۰۹۰۵۸۰۰۱۶۴
دادنامه: ۹۸۰۹۹۷۰۹۰۵۸۱۳۱۰

خط ویژه مسیری است که به وسیله خط کشی با رنگ متفاوت از خطوط دیگر و یا عالیم و یا موانعی از بقیه مسیرها مشخص گردیده و برای عبور و مرور یک یا چند نوع وسیله نقلیه اختصاص دارد.

۵- برابر جرمیه تخلفات رانندگی که مستند به ماده ۲۱ قانون رسیدگی به تخلفات رانندگی بر اساس تصویب نامه هیأت وزیران تصویب و اجرایی می باشد عبور و سایل تخلف غیر مجاز از خطوط ویژه تخلف محسوب و برابر کد جرمیه ۲۰۵۱ به مبلغ ۸۰ هزار تومان در کلان شهرها و ۶۰ هزار تومان در سایر شهرها دارای جرمیه می باشد.

۶- علت تامه تصادف توسط کارشناسان با جمع سبب، شرط و عدم مانع اتخاذ می گردد و به طور کلی در بیان علت تامه آچجه را که از صحنه حذف شود و تصادف واقع نگردد را کارشناسان به عنوان عامل موثر بر تأثیر یا به مباشرت و یا به تسبیب علت تامه تعیین می نمایند لذا در زمانی که وسیله نقلیه غیر مجاز هم سو با مسیر مجاز به عنوان مجاز ترافیکی طی طریق می نماید در برخورد با وسائل نقلیه ای که بایستی حق تقدم را رعایت می نمودند به دلیل وجود وسیله در مسیر هم سو با مسیر مجاز به عنوان مجاز ترافیکی طی طریق می نماید در برخورد با وسائل نقلیه ای که بایستی حق تقدم را رعایت می نمودند به دلیل وجود وسیله در مسیر هم سو با مسیر مجاز به عنوان مجاز ترافیکی طی طریق می نماید در برخورد با وسائل نقلیه ای که بایستی حق تصادف (وقوع تصادف) تعیین می گردد و بدینه است وسیله نقلیه ای که به صورت غیر مجاز در خطوط ویژه تردد می نماید علت تامه عدم رعایت حق تقدم آزاد راه حکم می نماید تصادفات خطوط ویژه فاقد قانون خاص بوده و تحت قوانین و مقررات عام راهنمایی مشمول جرمیه تخلف ارتکاب می گردد نه علت تامه تصادف چون وسیله نقلیه در حرکت در راه فرعی یا در حال گردش بایستی مقررات عام را در حق تقدم یا قوانین گردش رعایت نماید.

۷- پخششانه شماره ۱۳۹۴،۶،۲۴-۱۳،۵،۴۴۴،۴۶۸ دلالت بر این مطلب دارد که با توجه به عدم وجود قانون خاص برای رسیدگی به تصادفات خطوط ویژه مانند قانون ایمنی راه ها و راه آهن که به صورت خاص نسبت به تصادفات آزاد راه حکم می نماید تصادفات خطوط ویژه فاقد قانون خاص بوده و تحت قوانین و مقررات عام راهنمایی و رانندگی اتخاذ نظر می گردد.

۸- خطوط ویژه و همچنین خطوط HOV در تخصیص مسیر ترافیکی در جهت ارائه تسهیلات در کاهش زمان سفر وسائل نقلیه عمومی یا امدادی یا ویژه طراحی می شوند و این خطوط به اشکال، موافق جریان ترافیک، مخالف جریان ترافیک عبوری در محل، دوطرفه یا یک طرفه طراحی می شوند. در بخش نامه معنوی بند ۴-۲ به تردد وسائل نقلیه غیر مجاز از خطوط ویژه اشاره داشته که موافق جریان ترافیک محل عبور نموده و مسیر عبوری آنها توسط خودروهای در تردد در مسیر فرعی به اصلی قطع می گردد و چون وسائل نقلیه ای که در مسیر غیر خط ویژه قصد قطع جریان عبوری مسیر خطوط ویژه را دارند بایستی با رعایت حق تقدم مسیر و خودروهای موجود در خط ویژه نسبت تردد برابر مقاد ماده ۱۳۸ و ۱۴۲ آین نامه راهنمایی و رانندگی اقدام نمایند بنابراین بند ۴-۲ پخششانه دقیقاً مرتبط با مسائل فنی تصادفات در تعیین راه اصلی و فرعی و همچنین قواعد گردش به چپ نکارش شده است.

۹- آین نامه راهنمایی و رانندگی مصوب ۱۳۸۴ هیأت وزیران بر اساس بند ۴ ماده ۱۸ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰،۱۱،۲۷ وضع شده است و پس از وضع قوانین و تصویب در روزنامه رسمی کشور چاپ و به اطلاع عموم رسیده است لذا بیان شاکی از عدم اطلاع از قوانین سالبه به انتفاع موضوع است و مواد ۱۳۸ و ۱۴۲ به شرح زیر می باشند.

ماده ۱۳۸: «در برخورد راه اصلی با راه فرعی حق تقدم با وسیله ای است که از راه اصلی عبور می کند. رانندگانی که از راه فرعی وارد راه اصلی می شوند، باید پیش از ورود به راه اصلی در صورت لزوم توقف نموده و پس از رعایت حق تقدم عبور وسائل نقلیه ای که در مسیر مجاز خود در راه اصلی و با سرعت مجاز عبور می کنند وارد این راه بشوند.»

ماده ۱۴۲: «در خیابان یا در تقاطعی که وسائل نقلیه روپروری یکدیگر حرکت می کنند هرگاه وسیله ای بخواهد گردش به چپ کند حق تقدم با وسیله نقلیه ای است که مستقیم و در مسیر مجاز عبور می نماید. در محل توقف (پارک) کنار خیابان حق تقدم با وسیله ای است که ضمن حرکت به عقب مشغول توقف یا پارک کردن است.» با توجه به موارد فوق پخششانه یاد شده بر اساس موارد فنی تصادفات تنظیم شده است لذا رد دعوا مورد تقاضا می باشد.»

در خصوص ادعای شاکی مبنی بر مغایرت بند ۴-۲ پخششانه شماره ۱۳۹۴،۶،۲۴-۱۳،۵،۴۴۴،۴۶۸ پلیس راهور ناجا با شرع مقدس اسلام، قائم مقام دییر شورای نگهبان به موجب لایحه شماره ۱۳۹۸/۰۳-۹۸،۱۰۲۱۱۱۲۵ عدم اعلام کرده است که:

«عدم ضمان مختلف که عبورش در خط ویژه مجاز نبوده به نحو اطلاق خلاف شرع است.»

هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در تاریخ ۱۳۹۸،۱۱،۸ با حضور معاونین دیوان عدالت اداری و رؤسا و مستشاران و دادرسان شعب دیوان تشکیل شد و پس از بحث و بررسی با اکثریت آراء به شرح زیر به صدور رأی مبادرت کرده است.

رأی هیأت عمومی

نظر به اینکه مطابق حکم تبصره ۲ ماده ۸۷ و ماده ۸۷ قانون تشکیلات و آین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۹۲ نظر فقهای شورای نگهبان برای هیأت عمومی لازم الاتباع است و قائم مقام دییر شورای نگهبان طی نامه شماره ۱۳۹۸،۴،۳۰-۹۸،۱۰۲۱۱۱۲۵ اعلام کرده است که نظر فقهای شورای نگهبان راجع به بند ۴-۲ پخششانه شماره ۱۳۹۴،۶،۲۴-۱۳،۵،۴۴۴،۴۶۸ پلیس راهنمایی و رانندگی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران به این شرح است که: «عدم ضمان مختلف که عبورش در خط ویژه مجاز نبوده به نحو اطلاق خلاف شرع است» بنابراین در اجرای احکام مقررات فوق الذکر و تبعیت از نظر فقهای شورای نگهبان و مستند به بند ۱ ماده ۱۲ و ماده ۸۸ و ۱۳ قانون تشکیلات و آین دادرسی دیوان عدالت اداری حکم بر ابطال بند ۴-۲ پخششانه مورد اعتراض در حد نظر فقهای شورای نگهبان از تاریخ تصویب صادر می شود. /

مرتضی علی اشرفی
هیأت عمومی دیوان عدالت اداری

فَلَا تَتَبَعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَغْدِلُوا

دادنامه هیات عمومی

تاریخ: ۱۳۹۸/۱۱/۰۸

پیوست:

معاون قضائی دیوان عدالت اداری

دیوان عدالت اداری - تهران - بزرگراه ستاری - بلوار شهید مخبری - نبش خیابان ایران زمین - ساختمان دیوان عدالت اداری - تلفن: ۰۲۱ - ۵۱۲۰۰